

MAGYARÁG

1939. APRIL. 5
VIII. No. 95

1 lei

Talajdonos: „Frída” S. A. bejegyz. a Trib.
Bihar Fsoo. 1798—1938

Feloldó kiadó:
Uzv. PÁSZTOR EDENB

Alapította: PÁSZTOR EDE

Feloldó szerkesztő:
Dr. Zoltán Jenő

Bejegyezve: Tribunalul Bihar Dos. No. 810—1938. Ordonanța No. 15—1938. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, P. M. Viteazul 4

Aláírták az orosz-japán halászáti egyezményt

Moszkvából jelenti a Havas ügynökség: Ma délelőtt a moszkvai külügyminisztériumban Togo moszkvai japán nagykövet és meghatalmazott miniszter és Litvinov szovjet külügyi népbiztos aláírták a szovjet-japán halászáti egyezményt, mely Japánnak halászáti jogot biztosít az orosz öblökben. A halászáti egyezmény óriási jelentőséggel bír, — amennyiben Japán élelmezése és iparának egy jelentős része ehhez az egyezményhez fűződik. A japán érdekek követelő szüksége folytán Oroszországnak sikerült Japántól jelentős diplomáciai engedményeket kicsikarnia és így biztosítani a békét a távolkeleti partvidéken. A halászáti engedmény aláírása Japánban nagy meglepetést keltett.

BECK LONDONI UTJA a világérdeklődés homlokterében

A berlini pályaudvaron csak a német külügyminisztérium helyettes protokollfőnöke üdvözölte Becket

London, április 3. Beck ezredes tegnap elindult Londonba. A lengyel—német határon beszállt kocijába a berlini lengyel nagykövet, akivel Németországon át együtt tette meg az utat. A berlini pályaudvaron a német kormány részéről Heller helyettes protokoll főnök üdvözölte a lengyel külügyminisztert, aki csakhamar folytatta útját. Megjelentek a pályaudvaron a lengyel követség tisztviselői is.

A londoni lapok óriási cikkekben foglalkoznak Beck látogatásának jelentőségével, — melynek kifejezését nem győzik hangsúlyozni. A londoni látogatás — írják a lapok — véglegesen és konkrétan leszögezi

annak az álláspontnak a végre hajtását, amit Chamberlain az angol alsóházban leszögezett. Beck londoni látogatása során legelsősorban az angol biztosítékok módjairól lesz szó, valamint a lengyel—oroszlengyel—román és lengyel—litván viszonyról.

A varsói lapok szintén hosszú cikkekben foglalkoznak Beck útjával. Hangsúlyozzák, hogy az új helyzetben sem adja fel Lengyelország függetlenségét, sőt megvédésére készen áll. Az új szerződések nem fogják érinteni a régebben kötött német—lengyel meg nem támadási szerződést, mert Lengyelország a teljes béke mellett kíván maradni.

csapatok között újabb konfliktusok törtek ki. Az összetűzéseknek 25 halálos és nagyon sok sebesült áldozata van.

Bagdadban nagy tiltakozó tüntetés volt Franciaország ellen, amelyen 20 ezer ember vett részt.

London, ápr. 3. A transzjordániai zavargások aggasztó méreteket öltenek. Talbiban felgyújtották a petroleumvezetéseket.

Acraban egy rendőrtisztviselő ellen merényletet követtek el, amikor elhagyta lakását.

A legutolsó hetek támadásai

Során öt ember halt meg, hárman pedig megsebesültek.

DALADIER: Ha a franciák egységesek, elkerüljük a háborút

Páris, ápr. 3. Vasárnap reggel Lebrun elnök a monteni Márba utazott, hogy résztvegyen Loubet volt köztársasági elnök emlékművének leleplezésén. Utjára elkísérte Daladier miniszterelnök is, valamint a politikai élet számos előkelősége. Az emlékünnepe után diszebed volt, amelyen Daladier nagy beszédet mondott. Hangzottatta, hogy Loubet elnök volt az, aki szorosra fűzte a francia—oroszlengyel—román és lengyel—litván szövetségi viszonyt és ő volt az antant megalapítója. Idézte ezután VII. Edward szavait, mely szerint Angliának és Franciaországnak együtt kell haladnia a civilizáció és béke útján.

— Franciaország a békét akarja — mondotta Daladier — békét a szabadságban és a függetlenségben és szilárdul elhatározta, hogy tanúbizonyságát adja bátorságának, hogy a nyugalanság és bűnök előidézői megtorpanjanak.

Hangzottatta, hogy ha a franciák egységesek, akkor nem lesz háború. Metz város jelmondatát idézte, mely szerint ha béke van belül, akkor béke lesz kívül.

— Nincs más gondolatom, mint a béke — fejezte be beszédét — és ha a franciák egységesek, akkor elkerüljük a háborút.

Öngyilkos lett Pilsudszky egykori munkatársa

Varsó, ápr. 3. Lengyelország minden vidékén nagy megdöbbenést keltett, hogy Szlavek vezérkari ezredes, Pilsudszky egykori bizalmas munkatársa, öngyilkosságot követett el. Az

ezredes állapota rendkívül súlyos. Tettének okát nem sikerült a nyilvánosságnak megtudnia és így sok politikai találgatásra ad az öngyilkosság alkalmat.

Angol lap cikke az új európai helyzetről

A Sunday Times feltűnést keltő cikket ír az új európai helyzetről és azokról a relációkról, amik az angol álláspontot követni fogják. Az angol lap rámutat arra, hogy Anglia elhatározása a világtörténelem egyik legjelentősebb fordulata. Anglia lépését az európai egyensúly helyreállítása fogja követni amennyiben a

Berlin—Róma tengely erejét ellensúlyozni fogják azok az új szövetségek, amelyek kialakulóban vannak.

Franciaellenes zavar- gások Damaszkuszban

Sztambul, ápr. 3. Damaszkuszban jelentik: Szíriában az arab nacionalisták és a francia

A fasiszták súlyos vereséget szenvedtek a belga választásokon

A Rex-pártnak mindössze négy képviselője jutott be a parlamentbe

Brüsszel, ápr. 3. A belga parlamenti választások nagy meglepetést hoztak. A Degrelle-féle Rex-párt súlyos vereséget szenvedett, 16 mandátumot veszített, úgy hogy most már csak négy képviselője foglal helyet a parlamentben. A kormánypárt 73 képviselővel van képviselve, a liberálisok szintén megszorodtak, — amennyiben az idén 33 képviselőjük lesz a parlamentben. A kommunisták száma változatlan maradt. A szociáldemokra-

ták néhány mandátumot veszítettek.

A szenátusban a katolikus párt négy szavazattal többséget kapott, mint ezelőtt a szenátorok száma most már 38. A liberálisok 16 szenátort, a szociáldemokraták 35 szenátort küldenek a szenátusba. A kommunisták egy szenátorral szaporodtak s így összesen hét kommunista szenátor lesz. A rexisták itt is súlyosan veszítettek. Degrelle nagy veresége általános feltűnést keltett.

Büntény vagy öngyilkosság?

A kolozsvári malomárok rejtélyes halottja

Kolozsvár, febr. 3. Tegnap délután fél 3 óra tájban nagy riadalom támadt a főposta közelében levő Malomárok-hidon. A járőrelek megdöbbenve fedezték fel, hogy a Malomárok megduzzadt vize egy női holttestet visz magával. A közelben szolgálatot teljesítő rendőrnek több piaci munkás se-

gítségével végül is sikerült a volt timártelep közelében part-ra vonszolni az ismeretlen nő holttestét. Azonnal értesítették a hatóságokat. — A központi rendőrségről a szolgálatos rendőrök és a városi tisztiorvos szálltak ki a helyszínre, majd a holttestet hullaszállító kocsin beszállították a bonctani

inézetbe. Az áldozat személyazonosságát még nem nyert megállapítást, valamint tisztázatlan az a körülmény is, hogy az 50 év körüli szegényes ruházatu asszony öngyilkosságot követett-e el, vagy bűnténynek esett áldozatául. A rendőrség büntügyi osztálya nyomozást indított.

Erélyes nyomozást indítottak a bucurestii gyógyszerészgyilkosai után

Bucuresti, április 3. A bucurestii rendőrség kétnapi megfigyelés után megállapította személyazonosságát a két nappal ezelőtt páratlan kegyetlenséggel meggyilkolt Georgetta Bibicescu-Tampeanu gyógyszerészgyilkosainak. A gyilkossággal gyanúsított

házvezetőnőt Tecacincu Olga-nak hívják és sorocámegyei illetőségű. A férfi neve Ion Huseanu, volt vasuti alkalmazott, akit súlyos szabálytalanságok miatt bocsátottak el a vasut szolgálatából. Huseanu különböző bűncselekmények miatt egyébként kényszermunkára is

el volt ítélve és az utóbbi napokban jött Tecacincu Olga társaságában Galatiból Bucurestibe. A két gyanúsított fényképét a rendőrség közölte az összes bucurestii lapokban és bizonyosra veszik, hogy a széleskörű nyomozás során néhány nap alatt kézrekerülnek.

Új hadikészültségi rendeletek Belgiumban

(Brüsszel). A Havas brüsszeli jelentése szerint a legközelebbi napokban új királyi rendeletek jelennek meg a hadikészültség fokozása érdekében. Mindazokat a szolgál

lati ágakat, melyek a lakosság élelmézésére és védelmére hivatottak háború esetén, a gazdasági minisztérium egységes irányítása alá helyezik. A belga kormány rendeleti uton

különleges mozgósítási bizottságot hívott életre, mely a mozgósításban érdekelt minisztériumok közös szerve.

Ölven banis pótdíjat számíthatnak a vágóhidak a levágott állatok minden kilogramja után

A hivatalos lap tegnapi számában minisztertanácsi határozat jelent meg, amely felhatalmazza az ország összes vágóhidjait, hogy a leölt állatok kilogrammja után 50 bani kü-

lönadíjat számíthatnak fel az üzem bővítése és korszerűbbé tétele költségeinek fedezésére. Az új pótdíj nyomán bizonyos, hogy a mészárosok ugyanennyivel felelmezik a húсарakat.

A tuniszi muzulmánok táviratilag üdvözölték Daladiert

(Páris.) Verdier bíboros levelet intézett Daladier miniszterelnökhöz a francia püspökök és kardinálisok nevében. A levél hálás köszönetet mond a miniszterelnöknek, hogy hozzá segítette a francia katolikusokat, nagy missziójuk teljesítéséhez azzal, hogy előmozdította a katolikus nagygyűlés meg tartását. A bíboros arra kéri a miniszterelnököt, hogy egyen továbbra is a civilizáció, a szabadság testvériség és keresztény egyenlőség védelmére.

A francia miniszterelnök az ország minden részéből üdvözlő táviratokat kap és ezek között szerepel a tuniszi muzulmánegyesület és kétezer olasz nemzetiségű franciabarát távirata.

Meggyilkolta szerelmesét az elkeseredett szabósegéd

Bucuresti, április 3. Gerghel Ioan bucurestii szabósegéd hosszabb idő óta udvarolt Olteanu Iolanda fiatal leánynak. A leány szülei azonban a fiatal embert eltiltották az udvarlástól, leányukat nem akarták férjhezadni, minthogy az csak 18 éves volt. A fiatal szabósegéd tegnap lesbeállt a református iskola épülete előtt, ahova a leány énekórára járt és amikor az iskola ajtaján kilépett, agyonlőtte. A gyilkos szabósegédet a rendőrség letartóztatta.

Iskolakönyvek kötését

a legolcsóbban vállalja a

PÁSZTOR EDE cég

könyvkötészete, Piata Mihai Viteazul 4

21

szelvény

amely összegyűjtve feljogosít 1 39 március - április hónapban tartandó húsvéti ajándékkakcióban való részvételre

A TITOKZATOS HINDU

— Regény — 45

Néhányszor körüljárta a fát, leszakított egy-két levelet, megtapogatta s végre zsebre vágta mindegyiket. Amikor újra a ház közelébe ért, amelynek hátsó szobáiban fény égett az egyik ablakból megszólították:

— Maguk látták odalent a tűzijátékot? — érdeklődött Mr. Chapman élénken. — Valami egészen különleges lehetett, sajnos, a legnagyobb részét át-aludtam. Csak a személyzet lármája vert föl s épp a végéhez értem.

Láthatóan nagyon sajnálta, hogy nem nézhette végig a szinjátékot és a skót is hasonlóan nyilatkozott.

— Valami olyat mulasztott el, amit nem láthat az ember mindennap — mondta fontoskodva. — Nem vagyok félős, de amikor azok a kígyók táncolni kezdtek a halálfejes alak körül, megijedtem. Nem is meztelenkedtem volna föl, ha nem akarnám Mrs. Morleyt és Miss Tallmadge-t megnyugtatni.

Kissé izgatottan törölte meg a homlokát, mialatt Mr. Chapman közönyös kérdést tett.

— Mr. Morley is magukkal volt?

Mr. Macgregor élénken rázta fejét.

— Nem. Ugyáltszik ő is át-aludta a csodálatos jelenséget. Csak Mike szolgálja nézte végig. Lentmaradt a hölgyeknél, hogy ne nagyon féljenek. Ma már épp eleget éltek át. Talán egy órája betörték Mrs. Morleynél, lövöldöztek is.

Mr. Chapman megütközve szökött:

— Hihetetlen... Ki lövöldözött?

— Nem tudják. Nagyon rejtélyes a dolog. S aztán ez a magyarázhatatlan lidérc az imádkozó fánál... A vén tölgyfa elnevezése is misztikus, de olvastam már valami hasonló-ról. — A hirtelen beszédessé vált skót elhallgatott, mintha emlékezetében kutatna. — Igen... az egyik magazinban — állapította meg elégedetten.

(Folyt. köv.)

Történelmi tréfák.

híres április 1-i kalandok

Április elsején szinte hagyományos kísértésbe jönnek az emberek, hogy megtréfálják egymást.

A kedves bosszuság már korra reggel kezdődik. Vigyáznunk kell, mikor a kabátot felhuzzuk, mert könnyen lehet, hogy az ujjai be vannak varrva. Jól meg kell néznünk a fojtást, melyet reggelihez kapunk, mert lehet, hogy üres héj csupán, melyet a megnyitott végével lefelé tették bele a fojtástartóba. Meg kell nézni a kabát hátát, nincsen-e valami tréfás cédula rátűzve. Légy gyanakvó, ha cigarettával kínálnak, felrobbanhat a szádiban, mikor rá akarsz gyújtani. A telefon máskor is bosszuságot okoz, de a bosszuságnak valóságos szócsövévé válik április elsején. Hamis meghívások, megrendelések és értesítések miatt kell percnként felkelni a karosszékből.

Tréfa-ipar.

Külön ipar létezik Európában, amely az áprilisi tréfák kellékeit állítja elő. A tréfák jegyzéke, melyet egyik vezető cég adott ki, egész kis érdekes könyvet teszi ki. Kiválaszthatod belőle a legpokolibb ötletet arra, hogy embertársadat bosszantsad. Találsz ott gyufát, mely menthetetlenül eltörik, ha meg akarod gyújtani a gyönyörű cigarettát, melyben szalma van dohány helyett. Vásárolhatsz gyümölcsöt, tortát, kekszet és csokoládét, mely izetlen gumiból van. Kapható mesterséges „tintafolt” vékony fekete papirból, főként pedáns háziasszonyok kétségbeejtésére. — Ugyanerre a célra szolgál egy elmés fémkészülék, mely ha leesik, pontosan olyan zajt csinál, mintha a teáskészlet tört volna széjjel a padlón. — Mulatságos dolog az írón is, melynek hegye gumiból készült. Egy schillingért kapsz egy borítékot, melyet barátodnak elküldhetsz, ki gyanútlanul felbontja, mire egy papírból készült pillangó libben ki a borítékból s pár pillanatig repked a szobában. Durvább lelkek számára van raktáron egyba dugható csörgőkigyó, nyivákoló szék és bűzbomba.

Háborus „viccek”.

De az igazi áprilisi tréfacsináló nem folyamodik ilyen technikai segédeszközökhöz. Pusztán képzelettel különb dolgokat lehet csinálni. Egy oxfordi diák úgy tréfálta meg a hatóságokat, hogy londonból táviratilag bejelentette egy egzotikus herceg érkezését, a városi előkelőségek kivonultak a pályaudvarra s csak egy órán át tartó ünnepélyes várakozás után jutott eszükbe,

hogy április elseje van. A háboru alatt egy egész regimentet vonultattak esőben, ami nem ritka áprilisban, hamis rendelettel. A vezénylő tisztet kitélt el lehetett bolondítani, elmozdították.

A történelem is feljegyezte egy-két kiemelkedő áprilisi tréfát. 1860. április elsejére meghívót kapott több londoni előkelőség egy a Towerben tartandó ünnepségre. A meghívó hivatalos volt és tökéletesen utánozta az ilyen alkalmakkor küldött meghívók hangját. Senki sem kételkedett. Előkelő fogatok százai sorakoztak fel a Tower kapuja előtt a kijelölt napon. A királynő jót nevetett a csinyen.

Nemzedékről nemzedékre.

Vannak családi tréfák, melyeket nemzedékről nemzedék re ismételnék. A fiatalabb testvért április elsején elküldik a patikába, hogy hozzon tíz leierit galambtejet, vagy a könyvkereskedőhöz, hogy megvegye „Éva nagymamájának történetét”, vagy a cipészhez, hogy adjon „cipőfűzőhöz való olajat”. A gyógyszerészeket felhívják április elsején, hogy kapható-e náluk „légy- vagy verébkönny por formájában”.

Az áprilisi tréfa ősrégi. Eredetéről keveset tudunk. A középkorban szerencsétlen napnak hitték április elsejét. Állítólag Judás ezen a napon született, vagy lett öngyilkos. A régi görögök vidám és vad tavaszi ünnepeket tartottak április első napjaiban. Hasonló ünnepeik voltak a hinduknak. A rómaiak ugyancsak „bolond ünnepeket” tartottak ebben az időben. Sőt a klasszikus szerzők beszámolnak egy-két áprilisi tréfáról is. — Egyesek szerint az emberek áprilisi tréfálkozó kedve összefügg e hónap szeszélyes időjárásával.

Angliában a 16-ik században elnyomták és betiltották az áprilisi tréfát, csak a 18-ikban újították fel. Swift már több áprilisi tréfáról számolt be.

Németországban a legújabb időkig az újságok is megtréfálták olvasóikat április elsején. A legképtelenebb híradsokat hozták erre a célra készített fénykép felvételekkel illusztrálva. A végén már nem lehetett komoly hírt sem közölni az április elsejei számban, mert nem hitték el. Franciaországban is hagyományos az áprilisi tréfa, melyet „áprilisi hal” néven ismernek.

Napoleon is...

1805. április 1-én Regnault de Saint-Jean d'Angely és Ca-

rion de Nisas francia nemeseiket valaki hamisított miniszteri aláírással ellátott levéllel Napoleonhoz hívatta. Az urak meg is jelentek a császár előtt ki mit sem tudott a dologról. Csak akkor jöttek rá, hogy áprilisi tréfáról van szó. Regnault heves haragra lobbant az ismeretlen levélíró ellen, de Carion feltalálta magát és így szólt:

— Sire nem panaszkodom, mert így alkalmam nyílt felsé-

ged előtt hódolatomat bemutatni!

Napoleon nevetett, kedvesnek találta a tréfát és sokaknak el is mondta.

...A régi Ausztriában április elsejét szerencsétlen napnak tartották s azt állították, hogy akkor bármit kezdenek is, nem sikerül. A banona szerint az évnek harminc ilyen szerencsétlen napja volt, melyeknek nevei szerencsére már feledésbe mentek. Helyüket a péntek foglalta el.

..Mit tagadjuk, velünk is sokszor megesett, hogy áprilisba küldtek. A múlt kódén régi tavaszok mosolya, könnye ragyog át és újra fülünkbe cseng a csufolódás:

— „Április bolondja, május számaral!”

FELTETÉLES MEGÁLLÓ

EMINESCU és GOGA VERSEK MAGYARUL

Goga Octavian és Eminescu költészete lezárt fejezet a román irodalomtörténetben. Helyük, jelentőségük eldöntött kérdés. Csak színük, ízük változik majd mindig a korral, amely a maga jelenéből feléjük fordul.

A mai erdélyi magyar lélek e két kiváló poétában elsősorban önmaga sorsának legfontosabb principiumát: a humán gondolatát keresi. Kibédi Sándor, aki Goga verseit fordította és Finta Gerő — Eminescu legszebb verseinek tolmácsolója — erről az oldalról közelítették meg a két nagy költő életművét.

Időrendben Kibédi Sándor Goga fordításai jelentek meg korábban. E darabos, kissé nyers, de sohasem erőltetnivaló nyelvezetű versfordítások prizmája érdekes vetületét adják Goga költői egyéniségének, amelyet az utolsó években szinte teljesen eltakart a szem elől Gogának, a politikusnak nagyra nőtt alakja. A politikában harcos és türelmetlen és tulzós Gogát e versekben népet, faluját, földjét rajongásig szerető embernek érezzük.

... a kéklő egek ragvógása alatt
Egyazon Istene minden nemzeteknek...

írja „A városbeli dalosokhoz” című versében. Tiszta emberi hang, amely felolvad az ott-honi táj szépségének dicséretében, a falu színfoltjainak tolmácsolásában. Sokszor az egyszerű népdal közvetlenségével és könnyedségével csendül a verssor. Gogának, a politikusnak legutolsó elgondolásait ismerjük. De Goga, a költő valamikor így dalolt:

„Örvendez az egész falu
Im, katonák jöttek haza,
Fülgén c'altog a tülkő,
S ver vidámság zuhataga,

Am az ablaknál magában,
Am Ida, a zsidó lánya,
Szeme zöld, mint a lestyanfű
S téglavörös haja lángja,

Könnycsepp gördül le szeméből,
Lanyhán foly az ablakrácsra...
— Szegény árva, levert lélek:
Mit keresel e világon?”

Halála előtt néhány nappal írta ezt a két gyönyörű sort:

„Nem az, mi volt, öltik eszembe
„De minden, ami t lehetett volna.”

Goga sokhuron harsogó lírája után Finta Gerő fordításkötete Eminescu csendesebb, mélabb világába kalauzol. — Nagy tiszta harmóniák csendülnek Eminescu verseiben. A szépség és a szerelem szava zeng, a gyöngédség és tisztaság halk hegedű hurjai zenélnek.

Finta Gerő fordításai méltó köntöst adnak magyar nyelven Eminescu mondanivalójának, amelyeket a kikristályosult formaművészet, zengő, muzsikáló nyelvezet és éteri tisztaság jellemez.

A kötetben örömmel olvasuk Eminescu leghíresebb, klasszikus értékű verseit: Óh, anyám, elmégy, A csillagok Velence c. remekét.

Ezek a fordítások és átköltések nagy nyereséget jelentenek mind a román, mind a magyar szellemi életnek s értékes bizonyosságai annak, hogy az erdélyi magyarságból nem hiányzik a megértés vágya.

És ennek a vágnak Kibédi Sándor a fordítások hűségében, Finta Gerő művésziességében újra utját egyengette.

Amerika felkészül a védekezésre

Az Egyesült Államok szorosabbra fűzi viszonyát a délamerikai államokkal

(Newyorki levél). Roosevelt elnök egy hadihajóról nézte végig az amerikai haditengerészet legutóbbi gyakorlatait — amelyek tudvalevőleg ebben az esztendőben nem a Csendes, hanem az Atlanti óceánon folytak le.

Most először gyűlt össze az egész amerikai flotta az Atlanti óceánon. A világ leg hatalmasabb flottájának mozgósítása volt ez. A manőverek témája ezúttal nemcsak a Panama csatorna megvédése volt, hanem az egész amerikai kontinens védelme északról délre — nyugai felől jövő támadás ellen. A támadási terv részleteit titokban tartották, ugyisint a flotta mozgulatait. De az a tény, hogy most először merült fel az amerikai kontinens megvédésének problémája az Atlanti óceánon — gondolkodásra késztet. Ez bizonyítja, mennyire megváltozott az utolsó hónapok alatt az Egyesült Államok külpolitikája és stratégiai helyzete.

Amerika külpolitikája nem követhet teljesen egységes vonalat. Mint minden demokráciában, a vélemények itt is megoszlanak a teendők felett. És nincs valószínűség ahhoz, hogy ez a helyzet megváltozzon mindaddig, amíg valami nagyon súlyos dolog közbe nem jön, mint például Páris vagy London bombázása lenne, hogy az amerikaiak határozott magatartást tanúsítsanak. Két tény azonban kétséghatározottan igaz. A külügyi problémák iránti érdeklődés, amely eddig csak szűkre korlátozott köröket foglalkoztatott, most az egész országot eltölti még jobban, mint 1916-ban.

Mit jelentett az amerikaiak számára a müncheni egyezmény?

Sokan azok közül, akik eddig kizártak tartották az Egyesült Államok belekeveredését egy háborúba, ma megvannak győződve arról, hogy Amerika rövidesen Anglia és Franciaország oldalára áll.

Ez a lelki átalakulás München műve; a müncheni egyezmény az amerikaiak szemében egészen mást jelentett, mint annak szerzői be akarták állítani.

Ha van is véleményeltérés Amerikában a demokráciák megvédésére alkalmas eszközökre vonatkozólag — a belpolitikai viták játszáka itt is a főszerepet. Az összes amerikaiak, pártkülönbség nélkül egyetértenek két pontban. **Először**, hogy Amerikát rejtőzve fel kell fegyverezni —

amit könnyebben meg is tehet mint bármelyik európai állam, természeti kincsei és földrajzi helyzete folytán. Másodszor, hogy az Egyesült Államoknak készen kell állania Dél- és Közép-Amerika megvédésére éppugy, mint saját szövetségi államai területének megvédésére.

A parlament elé terjesztett óriási fegyverkezési tervet minden változtatás nélkül, egyhanguan, kézfelemeléssel szavazták meg. Másrészt a latin-amerikai államok eddig nem sok érdeklődést keltettek a washingtoni kormány körében. Ez a helyzet is megváltozott a limai pán-amerikai kongresszus óta.

Néhány esemény megmutatta, mennyire érdeklődik az Egyesült Államok a latin-amerikai államok fejlődéséről.

A brazil külügyminiszter, Osvaldo Aranka néhány hét óta hivatalos küldetésben Washingtonban tartózkodik. Küldetésének célja nemcsak a két ország közötti gazdasági kapcsolatok kimélyítése, hanem katonai együttműködés kiépítése. Egy amerikai tengerészeti misszió tartózkodik jelenleg Braziliában.

A szárazföldi hadsereg és a légiflotta 29 tisztjét a latin-amerikai államokba küldték ki, az ottani hadiiskolák vezetésére, különösen Haitiba és Nikaraguába.

A délamerikai katonai iskolák növendékei az Egyesült Államok hadiakadémiáján foglalkoznak tanulni. Brazília, amely legközelebb van Európához, minden könnyítést megkap, hogy repülőgéppel és fegyverrel láthassa el magát az Egye-

sült Államokból. A flotta három legnagyobb hajója meglátogatja a délamerikai kikötőket.

Az április 8-án Kubában megkezdődő ut június 4-én a Panama-csatornában ér véget.

Mindezen intézkedések célja, hogy ellensúlyozzák a délamerikai államok tisztjei között megkezdődött német és olasz propagandát.

Még fontosabb az az aktív kereskedelmi politika, amelyet az új amerikai kereskedelmi miniszter, Harry Hopkins akar bevezetni. Az eddigi imperialista politikát a „jószomszédság” politikája váltja fel.

Ezért az amerikai kormány kereskedelmi kapcsolatokat akar kiépíteni Délamerikával. Nemcsak eladni, hanem venni is. A nagy amerikai export-import bank hiteleket fog folyósítani a latin-amerikai államoknak, különösen mezőgazdasági termékek feljavítására.

Egyszóval, minden területen: katonai, politikai és gazdasági téren az Egyesült Államok felkészül minden esetre és a kellő pillanatban szavát fogja hallatni.

Uj angol csodarepülőgép

Váradtól Londonig és vissza hét óra alatt teszi meg az utat

Londonból írják: Az angol légügyi minisztérium megrendelésére a Fairey repülőgépgyár három évi kemény munka után, amelyet a legnagyobb titokban végeztek, most egy olyan új személyszállító repülőgépet kezd sorozatosan gyártani, amely valószínűleg forradalmi újítást jelent az aviatikában. Röviden összefoglalva arról van szó, hogy a Fairey gyár konstruktőrjeinek sikerült egy olyan repülőgéptípust fel találni, amely repülés közben egyfedelű gépből bármikor kétfedelűvé, biptánná alakítható át.

Ez a találmány szinte beláthatatlan lehetőséget tár fel és különösen nagy jelentősége van ma, amikor a repülőgépek gyorsasága már-már kezdi elérni az alkalmasint végső határt jelentő 1000 kilométert. Az angol légiflottának már ma is vannak harci gépei, amelyek óránként 650 kilométeres sebességgel szállanak, úgyhogy a gépfegyverek leszerelése után, csekély változtatásokkal óránként 750 kilométeres sebességet is el tudnak érni, egyenes vonalban való repülésnél. Ez annyit jelent, hogy úgynevezett „bukórepülésnél” a gépek sebessége megközelíti az ezer kilométert.

A nagy sebességnek egy nagy hátránya van, mennél nagyobb a gépek gyorsasága, annál nagyobb a leszállási gyorsaság is, viszont annál lassabban emelkednek a magasságba indulásnál a gépek. Ennek az a magyarázata, hogy a gyorsaság kedvéért a repülőgépek szárnyainak hordfelületét egyre jobban csökken-

tik, hogy minél kisebb legyen a légellenállás. Ez azután a leszállásnál, bosszulja meg magát, mert kisebb léven a surlódás, a gépek igen nagy sebességgel érnek földet.

Különböző szellemes módokon igyekeztek ezen segíteni. Az angol Handley-Page repülőgépgyár találmányát ma már elfogadta az egész világ. Ez a találmány lényegében abból áll, hogy a gépek hátsó szárnyfelületei lecsaphatók, úgyhogy a repülés irányára merőlegesen álló szárnyrészek fekézőleg hatnak. A Fairey repülőgépgyár most egy nagy lépéssel tovább megy, amennyiben az új találmány a gyorsjáratú gépeket két új szárnyal ajándékozza meg. Felszálláskor mint biplán indul el a gép, majd amikor bizonyos magasságot ér el, a pilóta a két alsó szárnyat egy gépezet segítségével bevonja. A szárnyak teljesen eltűnnek a repülőgép törzsében, viszont leszálláskor ismét előbujnak és így a megnagyobbodott hordfelület fekéző hatása erősen érvényesül.

A Fairey-gyár forradalmi újítást jelentő új repülőgépe, az F. C. 1. 19 tonnás hatalmas gép, amelyet négy darab, egyenként 1065 lóerős Bristol gyártmányú Taurus-motor hajt. A gép 2050—4600 kilogramm hasznos megterheléssel 2800 kilométeres utat tehet meg leszállás nélkül. Legnagyobb sebessége eléri óránként a 440 kilométeres gyorsaságot, tehát a világ egyik leggyorsabb személyszállító repülőgépe.

Az utasfülke légmentesen

záródik, miután az F. C. 1. leg gazdaságosabb kihasználási lehetősége a szíratoszférában van. Különleges szerkezet gondoskodik arról, hogy a kabinban a légnyomás ezekben a légirétegekben is pontosan olyan legyen, mint a földön. Központi szellőztető berendezés látja el megfelelően szűrt és melegített levegővel az utasfülkét, úgy, hogy az utasok számára a nagy magasságban való repülés semmi féle kényelmetlenséggel nem jár. Gondoskodik arról is, hogy különleges berendezés akadályozza meg a jégképződést úgy a szárnyakon, mint a motoroknál.

Az F. C. 1. kabinja a legnagyobb kényelemmel van berendezve. A pilótákon kívül rádióoszt és szerelő, továbbá szakács és két pincér teljes szolgáltatást a gépen. Az F. C. 1. teljesen fémből készült és a legmodernebb áramvonalazási elveket testesíti meg. A 2800 kilométeres akciórádius annyit jelent, hogy például Londonból Temesvárra és vissza tud repülni anélkül, hogy utközben le kellene szállnia. Nagy sebessége folytán ezt az utat hét óra alatt tudná megtenni.

Az F. C. 1. terveinek nyilvánosságra hozatala világszerte a legnagyobb feltűnést keltette. Kétségtelen, hogy rövidesen minden ország át fogja venni a monoplánból biplánra átalakítható repülőgépét.

Töltőtoll javítást szakszeresen, gyorsan és olcsón végez Pásztor Ede cég.

Egy országot csak saját győzni akarása és életereje mentheti meg

-- mondja a lengyel helyettes miniszterelnök

Varsó, ápr. 3. Kwiatkowsky, a lengyel h. miniszterelnök beszédet mondott, amelyben a belső kölcsönrel és a nemzetvédelem kérdésével foglalkozott.

Ezt a kölcsönt már régen tervbe vettük, de azt most a történelemben egyedülálló látvány: egy független állam szétbomlása tette sürgősebbé. Sem a gazdagsága, sem súlyos szövetségei, sem kitűnően felszerelt hadserege nem mentették meg a szomszéd állam függetlenségét. Ebből csak azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a mai helyzetben csak a harci kedvtől és a győzni ak-

rástól tele életerő biztosítja a nép függetlenségét, integritását és a becsületét.

Miután szolidaritásra tett felhívást, az alelnök így folytatta:

— Jó barátságban akarunk élni a szomszédainkkal. Nemzeti törekvéseink elérésére becsületes, hosszú békehangulatra van szükség, de egy ország sem tanulhatta meg jobban, mint éppen Lengyelország, hogy a függetlenség nélkülözhetetlen szükségesség.

Aki csak a legkisebb mértékben is lemond függetlenségéről, elveszti azt teljesen és a világ közvéleménye inkább le-

nézéssel, mint sajnálkozással fog reá tekinteni. Lengyelország el van szánva, hogy harcoljon és győzzön — ha harcra van szükség —, ha függetlenségét akár részben, akár egészében veszélyeztetik.

— Ugy hiszem — folytatta az alelnök —, hogy a történelem ebben a hónapban nagy Lengyelország nagy győzelmének lesz tanuja úgy a szolidaritás, mint a tettekre készség terén és ez a győzelem hozzá fog járulni a nemzetközi béke meg szilárdításához, nem csak Lengyelország, hanem egész Európa javára is.

— Legideálisabb hashajtó vértisztító, epahajtó a dr. Földes-féle Solvo pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, fel-fuvódás, gyomor és belfájdal. maknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20 lei. Minden városi és vidéki gyógy-szertárban és drogériában kap ható.

nimális adókvetését egyötöd-del emelve vezetik át. Mint az elmúlt költségvetési évben is, az átvitelezés az adókra vonatkozik és nem pedig a jövedelemre, mert az adót nem a jövedelmhez arányítva vetik ki. Hangsúlyozzuk, hogy az adóátvitelezést maguk az érdekelt kereskedők s iparosok kérték.

Vilma holland királynő Belgiumba készül

Hága, ápr. 3. Vilma holland királynő máju 23-án Belgiumba látogat. A királynő május 23-án érkezik Brüsszelbe, ahol meglátogatja a városházát, majd kerti ünnepélyen vesz részt. 25-én Liegebe utazik a holland királynő és 26-án tér vissza Hágába.

Gafencu külügyminiszter külföldi útja

Bukarest, ápr. 3. Április második felében Gafencu külügyminiszter a nyugati fővárosokba látogat el.

Gamelin: A francia hadsereg erősebb mint valaha

Páris, ápr. 3. A tartalékos tisztek évi gyűlésén Gamelin tábornok emelt hangon kijelentette, hogy bízik Franciaország katonai erejében.

„Nyugodt lelkiismerettel állithatom, hogy hadseregünk soha nem volt olyan erős, mint ma. A vezérkar egységes, a káder jól ki van képezve, a katonák határozottak. A legutóbbi intézkedések magas fokra emelték hadseregünk hatékonyságát, mozgósított had-erőnk alapját.

Megállapították Magyarország és Szlovákia keleti határát

1700 négyzetkilométert engedett át Szlovákia

Budapestről jelentik: Mint ismeretes, ezen a héten tárgyalások folytak Budapesten a magyar és szlovák megbízottak között, hogy a két ország pontos határait megállapítsák. A magyar és szlovák bizottság utolsó megbeszélését pénteken tartotta és Wörtele János, a magyar külügyminiszter állandó helyettesének vezetésével megegyezésre jutottak. Az új határ a lengyel határon Czerlein nevű magaslatnál indul ki és déli irányban fut, úgy, hogy Zellő, Szedrezke, Cirókafalu, János, Takcsány és Kis-kolon községektől nyugatra általában a házválasztót követi. Kistontól délre az új határ a Halas pataktól nyugatra halad és ezáltal magyar területre esnek Remetevasgyár, Jeszenőremete, Felsőhalas, Jeszenő, Alsóhalas Bunkós, Sárosremete, Sármező községek. Innen a határ az Ung folyóra fut rá és egy darabon annak folyását követi, úgy hogy Magyar-rév község szlovák területen marad. A pontos határ ugyanúgy, mint a múltban történt határrendezés alkalmával a község közigazgatási vagyis kataszteri határai fogja követni. Ebből a magyar s a szlovák bizottság ilyenformán hétfőn újból Budapestre utazik. A tárgyalások ezután már nem sok időt vesznek igénybe, kedden befejezik és már csak a jegyzőkönyvek aláírása és kicserélése marad hátra. Ilyenformán Magyarország az utóbbi hetekben 10.500 négyzetkilométer területet és 550.000 lakost kapott. A szlovák-kárpátjai határ lerögzítésével hihetleg helyreáll a jóviszony a két ország között

és a helyzet teljes mértékben adott szlovák terület 1700 négyzetkilométer.

Tájékoztatás az adóátvitelezésről

Szombaton életbelépett az új költségvetés

Az 1939—40. évi költségvetési törvény április elsején életbelépett. Mint már jelentettük, Mitita Constantinescu pénzügyminiszter a Nemzeti Ujjászületés Frontja legfelsőbb tanácsa előtt mondott beszédében bejelentette, hogy az idén nem lesznek adókvetések, hanem az eddigi adókat írják elő 20 százalékos emeléssel az új költségvetési évre.

Tzt az eljárást a kereskedelmi, az ipari, a professzionális adónál, valamint az ugynevezett szuprakvótánál alkalmazták, de csak azokban az esetekben, amelyeknél régebben adókvetés történt. Az adóátvitelezés rendszerét az egyenes adótörvény életbeléptetése óta ötödször alkalmazzák. Az eddigi rendszertől eltérőleg az az újítás idén, hogy a szuprakvótát is, az említett emeléssel átvezetik az új költségvetési évre. A tőkekamatadót, valamint a fizetések utáni adót a régi rendszer alapján hajtják be.

Abban az esetben, ha április elseje után megállapítást nyer, hogy olyan vállalatok adóját is átvették, amelyek időközben megszűntek, az adó leírását közigazgatási uton eszköz-lik.

Az új vállalatok esetében, amelyek működésüket április elseje után kezdik meg, a szokásos adókvetést hajtják végre a törvényben előírt kulcs alapján, anélkül, hogy ezt a kulcsot emelnék. Az idényre történt kvetések nem vezetik át az alkalmi jövedelmek adóját. A szabadfoglalkozásuk mi-

A gázálarc-befizetések elhalasztását kérik a munkaadók

Tudvalevőleg törvényrendelet írja elő, hogy minden cég köteles alkalmazottai számára gázálarcot beszerezni és ennek az árát egy összegben április 30-ig befizetni. Egy gázálarc díja 600 lei és ezt hat havi részletekben lehet az alkalmazottaktól és munkásoktól levonni.

A közben bekövetkezett események sajnosan megbénították az üzleti forgalmat és az inkább a gyárakban, üzle-

tekben és műhelyekben és ennélfogva a munkaadó most még kevésbé van abban a helyzetben, hogy a gázálarc beszerzésének díját egyszerre kifizesse. Értesülésünk szerint elsősorban a Gyáriparosok Szövetsége indított akciókat a törvényrendelet megváltoztatására. Amint jó forrásból tudjuk, a mozgalom sikerre számíthat, mert a kormány méltányolja a felhozott indokokat.

Hitler szombati beszéde egyszerre volt fenyegető és mérsékelt

Berlin, április 3. Hitler szombati beszédében, amit Wilhelmshagenben a „Von Tirpitz” vizrebozását alkalmából mondott, többek között a következő kijelentéseket tette:

— Németország ellen megindult a gyűlölködés, sőt az üldözés. Megkezdődött a bekerítési politika és ebben a politikában Anglia vezetett.

Hitler ezután hangsúlyozta, hogyha a háború előtt az akkori kormány a bekerítési politikát tűzte, most nem fogja tétlenül nézni.

Hitler ezután a békeszerződést részesítette éles kritikában és kijelentette, hogy 15 éven át rabságban tartották Németországot.

— Egy gyöngye és szétzúzott államot kaptunk munkaterül, munkánk eredményeképpen ma többé már nem függünk más államok, vagy államférfiak kegyeitől. A szomorú örökségben végzett munkánkban a német nép teljesen mellénk állott. A harcot egyetlen tőkével folytattuk, ez a tőke a német nép munkaereje volt. Új gazdasági rendszert alapítottunk meg, amelynek alaptétele az, hogy a tőke a nemzet munkaereje és a termelés növelése az állam polgárainak a java.

— Ma egy államférfi azt állítja, hogy minden kérdést megbeszélések s tanácskozások útján lehet megoldani. Csak azt mondhatom neki, hogy nem tudom, mi lett volna Németországból, hogyha mi tizenöt éven át csak tanácskoztunk volna.

Burkolt fenyegetés Lengyelországgal szemben

— Minden esetre kijelenthetem: a ma német népe, a ma német birodalma életérdekeit nem áldozhatja fel, nem élhet többé életérdekeinek érvényesítése nélkül.

— Az egykori szövetségesek tekintet nélkül a célszerűsége, a jogra, a történelmi hagyományokra, rajzolták meg a háború után Németország térképét, ma azonban meg kell gondolni, hogy a mai Németország többé nem a háború előtti Németország. Azokat pedig, akik a nagyhatalmak részére hajlandók kikaparni a tűzből a gesztenyét, kénytelenek vagyok figyelmeztetni arra, hogy megégethetik a kezüket.

Csehszlovákia bekebelezése

— Nem fogjuk — mondotta — a cseh népet elnyomni, több szabadsága lesz, mint az „erényes népek” által uralmuk alatt tartott más nemzeteknek.

— Csehszlovákia állandó fenyegetés volt a világbéke ellen és így Németország felle-

pése nagy szolgálatot tett a világbéke érdekében is.

— Abban a tekintetben, hogy a német nép hogyan fogja alakítani a maga életérdeiben gazdasági életét, nem fogad el előírásokat másoktól. A német nép nem termelő, hanem fogyasztó, a legnagyobb fogyasztója Európának és így egyik legnagyobb gazdasági tényezője is.

A német nép azonban a jövőben nem akarja és nem fogja eltérni a megfélemlítés, vagy a bekerítés politikáját.

Az angol-német flottaszerződés

— Angliával flottaszerződést kötöttünk és kinyilvánítottuk azt a kívánságunkat, hogy soha nem bocsátkozunk háborúba vitás kérdések felett. Minden ilyen megegyezésnek azonban kétoldalúnak kell lennie. Ha Anglia nem táplálja ugyanezt a kívánságot, akkor a szerződések legfontosabb feltétele megszűnt. Németország ezt is nyugodtan tudomásul veszi. Bizonyosak vagyunk magunkban, mert erősek vagyunk és el vagyunk határozva, hogy nyíltan szembenézünk minden nehézséggel.

— El vagyunk határozva,

hogy ezen az úton tovább haladunk és meggyőződésünk az, hogy gyorsan tudunk előre haladni s a világ semmiféle hatalma sem állít meg célunk elérésében. Ha pedig valamelyik nemzet úgy gondolja, hogy az erejét össze akarja mérni velünk, akkor a német nép akkor is abban a helyzetben van, hogy felvesse ezt a harcot.

— Egyesek abban reménykednek, hogy a tengelyben repedések támadnak. Ez a reménység hiábavaló, a Berlin-Róma tengely a legtermészetesebb eszköz, az igazság, az eszmék, az idealizmus eszköze. A tengely sokkal tartósabb lesz, mint a politikai kitalálások, a megbeszélésekkel összehozott államcsoportok.

Leszakadt egy tribün a futballmeccsen

London, ápr. 3. Súlyos szerencsétlenség történt tegnap Rochdaleban egy futballmeccsen. Leszakadt egy futballtribün, amelyen 1500 személy foglalt helyet. Egy ember meghalt, 35-en megsebesültek.

APRÓHIRDETÉSEK

A legkisebb apróhirdetés ára 10 szóig 20 lei — minden további szó 2 lei. — Előfizetési díj havonta 40 lei. — Megjelenik mindennap.

POSTA

Fényképek
nagyon olcsón és nagyon jól
szavatosság mellett
Róna fényképész
műtermében kaphat
Régi képekről élethű nagyítások
Str. Alexandri No. 4.

ÁLLÁS

Bejárónőt azonnalra felvesz Horváth Emil Str. Cogălniceanu 2/c. I. emelet. 938

Mindenes szobalányt azonnalra felveszek. Szántó Sodoronygyár Str. Mărășești 8. 1004

Azonnalra keresek perfekt mindenes szobalányt. Dr. Molnár, Reg. Carol 8. 1014

Kifutófiu azonnal felvétetik. Str. Brătianu 71. fűszerüzlet. 978

Perfekt főzni tudó nem idős jobb nő mindenes szakácsnőnek kerestetik állandó alkalmazásra. Csak jó bizonyítvánnyal. Cim a kiadóban. 983

Állító fiukat kuglizóba azonnalra felveszek. Reich vendéglő Holban u. 11. 1017

VETEL-ELADAS

Hideg földben termelt és nem pincében csirázott valódi új krumpli nagyban és kicsiben kapható, str. Franceză 12.

A volt városi szállótelep mellett (Str. Stroiescu), a nagyállomástól alig 5 percre, több, ház építésére is kiválóan alkalmas földterület eladó. Értekezni a tulajdonosnál d. e. 8-10-ig Str. Franceză 12. 442

KÜLÖNFELE

Mindenkinek megmondom: mi vár rá a jövőben, 20 leiert és bármilyen bajaiban segíteni tudok. Str. Moldova 58/a. Oradea. 978

Selejtes kreppapír tekercsenként szállított árban kapható különböző színekben a Pásztor Ede cégnél.

Rádió műsor

KEDD

BUCUREȘTI. 7 Hanglemek, torna, háztartási tanácsok 12 Tarka zene lemezekről. 13 Időjelzés, közlemények, sport-hírek, vízállásjelentés. 13.10 Déli hangverseny. Közben sport-hírek. 13.40: Gramofon. 14.15: Hírek, időjárás-jelentés, rádióhíradó. 14.30: Gramofon. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 19 Időjelzés. 19.02 Előadás. 19.17 Hangverseny. 19.50 Énekszámok. 20.10 Előadás. 20.25 Templomi énekek. 0.55 A rádió zenekara. 22 Hírek, sport. 3.15 Hanglemek. 23 Hírek. 23.15 Palestrina lemezek. 23.45 Francia és angol hírek.

BUDAPEST I. 7.45 Torna, hírek, hanglemek. Utána étrend, közlemények. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 13 Déli harangszó. 13.10 Szalonzenekar. 13.30 Hírek. 14.20 Időjelzés. 14.30 Radics Béla cigányzenekara. 15.35 Hírek. 17.10 Asszonyok tanácsadója. 17.45 Hírek. 18.10 Katonazenekar. 18.50 Előadás. 19.50 Előadás a Nemzetközi Vásárról. 20 Nagy heti énekek. 20.45 Hangjáték. 21.30 Hangversenyzenekar. —

Szövet maradványok

öltöny, kabát, kosztüm méretben is. Vászón, damaszt, zefír és női nyári kelmék, nagyon olcsó árban kaphatók

STEINER maradványoknál
Calea Victoriei 3. Az udvarban.

Egészen új 50-es, alig használt 500-as csibe keltető gép, továbbá 500-as műanya, különféle csibe etető és itató edények, szárny és lábjelző gyűrűk kaphatók Oradea, Str. Franceză 12.

Modoc Sándor névre livret elveszett. Megtaláló Gen. Berthelot 25. alá adja le. 1016

LAKÁS

Kétszobás modern uccai lakás, konyha és fürdőszoba-használattal kiadó. Sas palota, III-ik emelet, Gyárfás.

Magános nő lakótársnőt keres. Klein fodrász, Astra u. 28. 1015

Egyszoba, konyha, mellékhelyiségekből álló kellemes szuterin lakás ujonnan épült magánházban, szolid két tagú család számára kiadó a kórház mellett. Miron Cristea u. 10. 997

Észek

Ócska ólmo

Cim a kiadóban

NYOMATOTT PÁSZTOR EDI
CÉGNEL ORADEA
PIATA MIHAI VITEAZUL 4